

ποστήριζεν, καὶ ἐπάλαισε γενναίως πρὸς τὴν δεινὴν συμφορὰν, μέχρις οὗτο ἐκόπασεν ἡ θεωμηνία.

Ὁ Ὀκονέλλος, καταβληθεὶς καὶ ὑπὸ τοῦ γήρωος καὶ ὑπὸ τῆς θλίψεως, σκιά ἐαυτοῦ ᾗδην, μετέβη εἰς Ἱταλίαν ζητῶν θάλλποντα ἥλιον καὶ τὴν λήθην τῶν δεινῶν τῆς πατρίδος του, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀπεσβέσθη ὡς θέλων νὰ συναποθάνῃ μετὰ τοῦ πιστοῦ του λαοῦ. Πολλοὶ ἐθεώρησαν τὸν θάνατόν του ὡς εὐτύχημα τῆς Ἀγγλίας, διότι ἀπηλλάγη ἀπὸ τὸν μέγαν ταρακτορα. Ἀλλὰ τὸ ἐναντίον φαίνεται πιθανώτερον. Διότι ἂν ἐξέλιπεν ὁ Αἰόλος, ὁ δυνάμενος νὰ διεγείρῃ τὰς θυέλλας τῆς Ἰρλανδίας, ἐξέλιπεν ὅμως καὶ ἡ χεὶρ, ἥτις μόνῃ ἐδύνατο νὰ τὰς συνέχῃ κεκλεισμένας εἰς τοὺς ἀσκούς των· ἂν δὲν κινή πλεόν τὸν ἱρλανδικὸν ὄχλον, ἀλλ' οὐδὲ ρυθμίζει τὴν κίνησίν του, οὐδὲ περιτέλλει αὐτὴν ἐντὸς ὁρίων εἰρηνικῶν. Προσέκρουεν ἴσως εἰς τῶν Ἀγγλῶν τὰ ὅμματα, διότι ἐφαίνετο ἰστάμενος ἐμπρὸς ὅλης τῆς Ἰρλανδίας. Ἀλλ' ἴστατο ἐκεῖ ὡς τὸ πρόχωμα ἐμπρὸς τοῦ χειμάρρου, καὶ ἀμφίβολον εἶναι ἂν ἡ ἀπουσία του δὲν θέλει αὐξήσει τὰς ὡς πρὸς τὰ ἱρλανδικὰ πράγματα δυσκολίας τοῦ ὑπουργείου.

Π.

ΑΦΡΙΚΗ.

Ἀβδὲλ-Καδέρως καὶ Ἀχμέτβης.

Κατὰ τὰ 1811 ὁ θεοσεβὴς Σίδι-ἐλ-Χατζή-Μαχιδ-δὴν ἐκ Μασκάρως τῆς Ἀλγερίας, ἤλθε νὰ προσκυνήσῃ εἰς Μέκκαν μετὰ τοῦ τετραετοῦς του υἱοῦ. Τοσαύτην δ' ἔδειξε τὸ παιδίον εὐλάβειαν καὶ κατάνυξιν ὅταν ἡσπάσθη τοῦ προφήτου τὸν τάφον, τοσαύτην ἀγχίνοιαν εἰς τὰς ἀποκρίσεις του, τοσαύτην πρόωρον γνῶσιν τοῦ ἱεροῦ νόμου, ὥστε ὁ Ἐμίρης, ὁ προϊστάμενος τοῦ ναοῦ, τὸ ἔλαβεν εἰς τὰς χεῖράς του, τὸ ἐφίλησεν εἰς τὸ μέτωπον, καὶ τῷ εἶπε προφητικῶς· Χαῖρε τῶν Ἀράβων Σουλτάνε!

Κατὰ τὰ 1832 ὁ Σίδι-Μαχιδδὴν ἀνηγόρευσε τὸν Ἐμίρη τὸν υἱόν του Σίδι-ἐλ-χατζή-Ἀβδὲλ-Καδὲρ-Οὐλεδ-Μαχιδδὴν, προκύοντα ἀξιόλογα εἰς πᾶσαν παιδείαν, ὡς ἐννοεῖται παρὰ τοῖς Ἀραβῶν, εἰς τὴν κατάληψιν τοῦ Κορανίου, εἰς τὴν ῥητορικὴν, εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ εἰς τὴν ἱππασίαν, ἐφ' ἣ καὶ κομπάζων οὕτως ποτε· «Ποῖον, ἔλεγε, δικαίωμα ἔχει ὁ Σουλτάνος τῶν Γάλλων νὰ μοὶ διαμοισθῇ τὴν κυριαρχίαν τῆς χώρας ταύτης; Ἡξεύρει νὰ ἱππεύῃ ὡς ὁ Ἀβδὲλ-Καδέρ;»

Ὁ νέος Ἐμίρης προχειρισθεὶς ἐν τόπῳ κατεχομένῳ ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς ἐκστρατείας, ἣ ἔπρεπε νὰ ζήσῃ εἰρηνικῶς ὑπὸ τὸν προστατὴν τῶν κατακτητῶν νόμον, διδασκῶν ἐν τινὶ ἀγνώστῳ γωνίᾳ τοῦ προφήτου τὸν λόγον, παραδεχθεὶς τὸν πολιτισμὸν ὃν εἰσήγον οἱ ξένοι, καὶ μυῶν τὸν λαόν του βαθμηδὸν εἰς αὐτόν, ἣ, ἂν εἶχεν ἀξιώσεις πραγματικῆς ἀνεξαρτησίας, ἦτον ἀνάγκη νὰ τὴν κυριεύσῃ διὰ τοῦ ξίφους του. Τὴν ὁδὸν ταύτην ἐξελέξατο ὡς οἰκειοτέραν τῷ χαρακτῆρί του. Ὁ λόγιος Μαραβούτης, ὁ εὐσεβὴς Ἐμίρης, τὴσιν εἶχε προσήλυσιν πρὸς τὴν πάτριον πίστιν, τὴσιν ἀποστροφὴν πρὸς τὴν θρησκείαν τῶν χριστιανῶν, ὥστε θεώρει αὐτοὺς ὡς φυσικοὺς καὶ ἀδιαλλάκτους ἐχθροὺς τοῦ ἔθνους του· ἀλλὰ συγχρόνως ὁ ἐντελής ἱππεὺς, ὁ ὀρεσιβίος Ἀραβ, τοσαύτην εἶχε πεποθήσιν εἰς τὴν δυνάμιν του καὶ εἰς τὴν ἀσθένειαν τῶν ἀπίστων, ὥστε δὲν ἐδίστασεν οὐδὲ στιγμήν νὰ κηρύξῃ τὸν ἱερὸν πόλεμον. Τὸ σύν-

θημα τοῦτο ἐδέχθησαν ἐνθουσιωδῶς οἱ Ἀραβες, καὶ πανταχόθεν συνέβρευσαν ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ προστα-του τῆς πίστεως, ὅστις νέος ὢν, ὥρατος τὴν μορφήν, φιλόανθρωπος τὴν διάθεσιν, εὐγλωττος καὶ ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἀνδρεῖος, εἶχε πάντα τὰ προσόντα ὅπως κινή καὶ παρασύρῃ τοὺς ὄχλους.

Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἐπιβρόχῃ δὲν ἔμεινεν ἀνεπίφοβος. Ἀφ' οὗ ὁ Ἀβδὲλ-Καδέρ, ἐκθύμως ἀγωνισάμενος πρὸ

ΑΒΔΕΛ-ΚΑΔΕΡΟΣ.

τῆς πόλεως Ὁράνης, ἀπεκρούσθη ὑπὸ τῶν Γάλλων, αἰφνης ἐν τῇ νυκτὶ τῆς 12 Ἀπριλ. 1832 ὁ Μουσταφὰς Βὲν (υἱὸς) Ἰσμαήλ, ἀρχηγὸς τῶν Δουαίρων, προσέβαλεν αὐτόν ἀπροσδοκῆτως, ἐξωλόθρευσε τὸν στρατόν του, καὶ μόλις διὰ ταχείας φυγῆς περισώθη αὐτὸς ὁ Ἐμίρης ἀπὸ ἀφευκτον θάνατον. Εἰς τὴν τοιαύτην δεινὴν του θέσιν, κατεστραμμένον καὶ μὴ δυνάμενον ν' ἀνακύψῃ, τίς τὸν ἐστήριξε; τίς τὸν ἤγειρεν ἐκ τῆς πτώσεώς του, καὶ τὸν κατέστησεν ἐπιφύγον ἀνταγωνιστὴν τῆς ἐν Ἀφρικῇ τῶν Γάλλων δυνάμεως; Οἱ ἐν Ἀφρικῇ Γάλλοι. Ὁ στρατηγὸς Δεσμιγῆλης, ἐννοήσας τὰ προτερήματα τοῦ ἀνδρὸς, ἀλλὰ παραγνωρίσας τὸν ὄφιν, τὸν ἔθαλψεν εἰς τὸ στήθος του, καὶ ἐλπίσας νὰ τὸν προσηλώσῃ διὰ δεσμῶν εὐγνωμοσύνης ὡς ἀήτητον ἐπίκουρον τῆς δυνάστεας τῶν Γάλλων, κατεπολέμησε καὶ ἐξηφάνισε τοὺς ὑπὲρ τῶν Γαλλικῶν συμφερόντων πολεμοῦντας ἐχθρούς του, καὶ ἐκπληρῶν τὴν πρόβρῃσιν τοῦ ἱερέως τῆς Μέκκας, τὸν ἀνεκέρυξεν ἐμίρη καὶ σουλτάνον ὅλων τῶν Ἀράβων τῆς Ἀλγερίας. Ἀμα δ' ἀναβίβασθεις εἰς τὴν νέαν ταύτην περισπῆν, καὶ βοηθοῦμενος ἀπὸ τὰς διαφωνίας καὶ τ' ἀνεπιδέξια κινήματα τῶν διευθυνόντων τὴν Ἀλγερίαν Γάλλων, ὁ Ἀραβ ἔστρεψε κατ' αὐτῶν τὰς δυνάμεις του, καὶ νὰ προσβάλῃ μὲν τὰ Γαλλικὰ στρατεύματα εἰς μάχην ἐκ τοῦ συστάδην οὔτε ἐδυνήθη οὔτε ἐτόλμησεν, ἀλλὰ διετήρει ὀκτὼ μυριάδας Γαλλικοῦ στρατοῦ εἰς ἀδιάκοπον ἀγῶνα καὶ κίνησιν, ἀναφανόμενος, πανταχοῦ ὅπου ὑπεχώρουν ἐκείνοι, παρακολουθῶν αὐτοὺς μακρόθεν καὶ κατασφάζων τὴν οὐραγίαν των, καταστρέφων τὰς ἀρρουήτους των ἀποικίας, ἐπανεγείρων νῦν μὲν ταύτην νῦν δ' ἐκείνην τὴν ἐπαρχίαν, ἀναβρίπτων τὴν ἐπανάστασιν καθ' ὅσον αὐτοὶ τὴν κατέστειλλον, πολλαπλασιαζόμενος εἰς τρόπον παράδοξον, ἐγειρόμενος ἐν ᾧ κατεβάλα-

λετο, αναφαινόμενος ἐν ᾧ ἡφανίζετο, καὶ διαφεύγων διὰ τῶν χειρῶν τῶν διωκτῶν του, ὡς ἀτμῶδες τι φάσμα δλέρου. Ἦν τῷ ὄντι θαυμασμοῦ ἄξιος ὁ ἀκατάβλητος, ὁ ἀκάματος οὗτος Ἀραβ, μόνον πλοῦτον ἔχων τὸν ἵππον του, μόνον φρούριον τοὺς βράχους τοῦ Ἀτλαντος, μόνον στρατὸν τὰς φυλὰς ἃς ἀνεστάτου, ἀποφασίζων νὰ πολεμήσῃ πρὸς μίαν τῶν μεγίστων τῆς Εὐρώπης δυνάμεων, καὶ ἀναδεικνύμενος ἀντίπαλος σεβαστός.

Καὶ κατενίκησε μὲν τέλος αὐτὸν ἡ σύνεσις καὶ ἡ ἐπιμονὴ τοῦ στρατηγοῦ Βυγῶτου, καὶ ὁ Βασιλόπαις Αὐμαλίας ὡς καὶ ἐκυρίευσεν τὴν σκηνὴν ἐν ἧ ὁ Ἐμίρης εἶχε διανυκτερεύσει· τὸ μέγιστον μέρος τῆς ἀφρόνως δοθείσης αὐτῷ ἐπικρατείας τῷ ἀφῆρέθη, καὶ διεσπάρθη ἡ στρατιωτικὴ δύναμις του· ἀλλ' ἡ ἐπικράτεια τοῦ Ἀδδὲλ-Καδέρου εἶναι ἡ ἔρημος. Ἐκεῖ βυθίζεται δι' ἀπατήτων τρίβων ὅταν καταδιώκηται, καὶ ἐκείθεν αἰφνης ἐξέρχεται καὶ ἐπιπίπτει θαρβραλιότερος εἰς μέρη ὅπου δὲν περιμένεται. Ἀλλὰ δύναμις τοῦ Ἀδδὲλ-Καδέρου εἶναι ὁ λόγος του, εἶναι ἡ πίστις του, καὶ στρατιώτας ἔχει πάντας τοὺς πιστεύοντας τὸν προφήτην, καὶ ὅταν ἀπολέσῃ τὸ κράτος του, δύναται νὰ ἐκλέξῃ ὁποῖον κράτος θέλει τῆς Ἀφρικῆς. Ἐξελαιθεὶς τοῦ μέρους ὅσον ἐκάλυπτον αἱ Γαλλικαὶ παρεμβολαὶ, ἀνέβη εἰς τοὺς ἀδαμάστους καὶ ὀρεσιτρόφους Καβύλους, καὶ οἱ ὑπερήφανοι οὗτοι ἰθαγενεῖς, οἵτινες πρὸ τρισχιλίων ἐτῶν εἰς κατακτητὴν δὲν ὑπέκυψαν, οὔτε εἰς τοὺς Καρχηδονίους, οὔτε εἰς τοὺς Ῥωμαίους, οὔτε εἰς τοὺς Βανδάλους, οὔτε εἰς τοὺς Ἀραβας, οὔτε εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς, τὸν ἐδέχθησαν ὡς ὀρησκευτικὸν ἀρχηγόν των, καὶ ἐβάδισαν προθύμως ὑπὸ τὴν σημαίαν του. Ὅταν δ' εἶδε τὸν Βυγῶτον τολμηρῶς ἀναδάντα τοὺς ἀπροσίτους βράχους, καὶ νικῆσαντα τοὺς Καβύλους ἐν μέσῳ τῶν χιόνων των, ἐξελέξατο ὡς νέον κράτος του τὸ Μαρόκκον, καὶ εἰς αὐτὸ ἦλθεν ὡς πρόσφυς.

Ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ τόπου ἐκεῖνου περιέπεσεν εἰς τὸ αὐτὸ λάθος τοῦ στρατηγοῦ Δεσμυχέλου, καὶ ἐδοκήθησε καὶ ἐνίσχυσεν ἐκεῖνον οὐ ἔπρεπε νὰ προσπαθῇ νὰ δαμάσῃ τὴν ἰσχύϊν μᾶλλον. Καὶ ἐκεῖνον μὲν ἐψύχρανεν τὸν ἐνθουσιασμόν ὁ Βυγῶδος εἰς τὴν ἐν Ἰσλὺ περιφθονίᾳ μάχῃν· ἀλλ' ὁ Ἐμίρης δὲν εἶναι ἄνθρωπος νὰ ἐγκαταλείψῃ εὐκόλως τὸ ἔρμαίον του. Εἰς τὸ μέρος ὅπου ἦλθεν ὡς ἰκέτης, σχεδιάζει νὰ μείνῃ ὡς ἄρχων· ἂν ὁ αὐτοκράτωρ τῷ ἀρνήται τοῦ λοιποῦ τὴν βοήθειάν του, αὐτὸς ἐπορθαλμιᾷ εἰς τὸν θρόνον τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτοῦ ἡ φωνὴ ἀκούεται εἰς τὸν λαὸν τοῦ Μαρόκκου. Τὸ σχέδιόν του εἶναι, κατακτῆσας τὸν μέγαν τοῦτον τόπον, καὶ δρμώμενος ἀπὸ τοιαύτης δυνάμεως, δεκαπλασιαζομένης διὰ τοῦ θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος ὃν περιδύεται, νὰ ἀρχίσῃ ἐκ νέου τὸν κατὰ τῶν Γάλλων ἀγῶνα, ἵσου πρὸς ἴσον, πεισματῶδη, διηνεκῇ, ἐξολοθρευτικὸν, ἀτελεύτητον.

Ὁ ἀντίπους τούτου εἶναι ὁ Ἀχμέτβης, Σατράπης τοῦ Τυνησίου. Οὗτος ἐβάδισε τὴν ἑτέραν ἐκ τῶν δύο ὁδῶν, ἃς ὑπεδείξαμεν διὰ τοὺς ἐν Ἀφρικῇ περιοίκους τῶν Γάλλων κατακτητῶν. Τὸ κράτος αὐτοῦ ἐκτείνεται πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς Ἀλγερίας, ἐπὶ τῆς ἀρχαίας καὶ κλασικῆς χώρας τῆς Καρχηδόνος. Καὶ ἡ μὲν Καρχηδὼν εἶναι τὴν σήμερον ἀφανὴς καὶ ἔρημος γήλοφος, ὅπου ἐνίοτε ἀνασκαπτόμενους τις ἀρχαῖος λίθος μαρτυροῖ περὶ τοῦ πάλαι μεγαλείου τῆς πόλεως. Ἐδοσε δὲ τὸ ὄνομα εἰς τὴν χώραν ἡ ἄλλοτε μικρὰ καὶ ἄσμος πόλις τῆς Τύνιδος.

Ἄλλ' ὡς δὲν διεσώθη ἡ πόλις, οὕτως οὐδ' ἡ ἰσχύς· καὶ ἡ περιότης τῆς παλαιᾶς Καρχηδόνος. Ὡστε

ΑΧΜΕΤΒΗΣ.

ὁ διάδοχος τοῦ Ἀννίβου καὶ τοῦ Γενσερικού, ἂν δὲν αἰρῆται τὸν ἀλίτην βίον τοῦ Ἀδδὲλ-Καδέρου, ἀνάγκη πᾶσα νὰ συζῇ φιλικῶς μετὰ τῶν ἰσχυρῶν του γειτόνων. Καὶ χωρὶς ὅμως τῆς θεωρίας ταύτης, ὁ Ἀχμέτ Πασᾶς εἶναι εἰς τῶν Ἀσιατῶν ἐκείνων, οἵτινες ἐκ πεποθήσεως ἐκτιμῶσι τὰ καλὰ τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ ἐννοοῦσιν ὅτι παρῆλθεν ὁ καιρὸς καθ' ὃν προχώματα ἐδύναντο ν' ἀντιταχθῶσιν ἐπιτυχῶς εἰς αὐτὸν, ὅτι δὲ ἀνάγκη νὰ παρακολουθῇ τὸν βόυν του ὅστις δὲν θέλει νὰ κατακλυσθῇ ὑπ' αὐτόν. Τὸ Τούνεζι, ὑπάρξας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Βανδάλων, ἂν ὄχι καὶ ἀρχαιότερον, φωλεᾷ ληστείας καὶ πειρατείας, μετέβαλεν ὁ Σατράπης εἰς τόπον εὐνομούμενον, καὶ παρέχοντα τὰς χρηστοτάτας ἐλπίδας περὶ τοῦ προσεχῶς μέλλοντός του. Πρὸ καιροῦ ἔχει ὡς πρῶτον ὑπουργόν του χριστιανὸν τινα ἱταλὸν, καλούμενον Ῥάφρον, καὶ κατὰ τούτου τὰς εἰσηγήσεις εἰσάγει βαθμηδὸν εἰς τὸν τόπον ὅλας τὰς βελτιώσεις ὅσων φαίνεται δεκτικὸς· οὕτως ἐνεψύχωσε τὴν βιομηχανίαν διὰ τελειοποιήσεως τῶν μίχανων, ἐκάνονισεν τὸν βόυν τῶν ὑδάτων, ἤνοιξεν ἀρτεσιανὰ φρέατα, μακρὰς ἐκτάσεις ἐρήμων μετέβαλεν εἰς πεδιάδας εὐφόρους, διέταξε τὴν τοῦ κράτους οἰκονομίαν, καὶ ὠργάνισεν τακτικὸν στρατόν.

Κατὰ τὰ 1832, ὅτε ἀρνηθεὶς νὰ πέμπῃ εἰς τὰ ἔμπορεῖα τῆς Σαρδινίας ποσότητά τινα σίτου, ὡς ὤφειλε καθ' ὑπαρχούσας συνθήκας, ἐκίνησε τὴν ἀγανάκτησιν τῆς Σαρδινικῆς κυβερνήσεως, καὶ ἡπειλήθη ὅτι θέλει πολεμηθῇ, τότε ἐξήχθη τῶν ἐγγχωρίων ὁ φανατισμὸς, καὶ δερδίσαι περιήρχοντο τὰς ὁδοὺς, τυμπανοκροτοῦντες καὶ κηρύττοντες ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς ἐκδικήσεως καὶ τοῦ ἐξολοθρευμοῦ κατὰ τῶν χριστιανῶν. Καὶ τῷ ὄντι ὀλέθρια ἐδύναντο νὰ ᾔναι τῆς τοιαύτης δημώδους ἐξάψεως τ' ἀποτελέσματα· ἀλλ' ὁ

σατράπης παρενέβη καὶ ἐπροστάτευσε τοὺς ἀπειλού-
μένους χριστιανοὺς, μέχρις οὗ διὰ μεσιτείας τῆς Ἀγ-
γλίας ἐσυμβιβάσθη ἡ ἐρις ἐκείνη.

Ἀφ' οὗτου δὲ ἦλθον οἱ Γάλλοι, τοὺς ἐδέχθη περιχα-
ρῶς, ὡς εἰσαγγελεῖς καὶ διδασκάλους τοῦ πολιτισμοῦ
περὶ ὃν σπουδάζει. Ἐνθυμεῖται πᾶς τις πόσον λαμπρῶς
ὑπεδέχθη τὸν Βασιλόπουλα τῆς Γαλλίας, πρίγκιπα
Ἰοὺνβίλλον, καὶ τὴν ἐκ μέρους τῆς Γαλλίας πρὸς
τὸν Σατράπην προσφορὰν ἑνὸς τῶν μεγίστων τῆς
ἀτμοπλῶν, καὶ μετὰ ταῦτα τὴν ἐνθουσιώδη ὑποδο-
χὴν ἧς ἔλαχεν ὁ παρὰ τοῖς Ἀφρικανοῖς ἀντιπρόσω-
πος οὗτος τῶν ὑγιειντέρων Εὐρωπαϊκῶν ἰδεῶν, ὅτε
πρὸς αὐξήσιν τῶν γνώσεών του ἐπεσκέφθη τὴν Ἀγ-
γλίαν καὶ μάλιστα τὴν Γαλλίαν, ὑποδοχὴν τῶσφ
ἐντιμον ἐκ μέρους τῆς δευτέρας ταύτης δυνάμε-
ως, ὥστε ἡ κυριάρχης τοῦ σατράπου αὐτὴ ἐφρόνησεν
ὅτι ὑπερέβαινε τὰς συνήθως πρὸς ὑποτελῆ ἡγεμόνα
ἀποδιδόμενας περιποιήσεις.

Ἡ τελευταία πρᾶξις τοῦ Σατράπου, πρᾶξις ἀξία νὰ
ἐγγραφῇ μὲ χρυσᾷ γράμματα εἰς τὴν ὥραιότατην σε-
λίδα τῆς παγκοσμίου ἱστορίας, εἶναι ἡ καθ' ὅλον τὸ
κράτος του κατάργησις τῆς σωματεμπορίας. Ὅ,τι οἱ
ἀδιακόπως διὰ στόματος τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὸ Εὐαγ-
γέλιον ἔχοντες οὐ μόνον δὲν κατάρθρωσαν, ἀλλὰ καὶ
ὡς προσβολὴν τῶν συμφερόντων των ἀποκρούουσιν
εἰς τὴν Ἀμερικὴν, τὴν γῆν τῆς ἐλευθερίας, τοῦτο πρὸς
ἀθάνατον δόξαν του ἐπραξεν ὁ Ἀχμέτ πασᾶς, εἰς τὴν
γῆν ἧτις πρὸ αἰῶνων ἀπὸ δύο κυρίως τάξεις ἀνθρώ-
πων κατωκεῖτο, ἀπὸ ληστὰς καὶ ἀπὸ ἀνδράποδα.

Μεταξὺ τῶν ἀναγνώστων ἄλλος βεβαίως ἄλλην
ἐπιφέρει κρίσιν συγκρίνων τὸν Ἀδὲλ-Καδέρν πρὸς
τὸν Ἀχμετ-πασᾶν. Οἱ φίλοι τῶν μυθιστοριῶν προτι-
μῶσι τὸν πρῶτον· οἱ φίλοι τῆς ἀνθρωπότητος ἐπαινοῦσι
τὸν δεύτερον.

Κ. . .

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.

ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΣ,

ὡς ποιητῆς καὶ ὡς ρήτωρ.

Ἐκ τῶν τοῦ Τίμωνος (Κορμενίνου.)

Ὁ Λαμαρτίνος περιέχει δύο ἀνθρώπους, τὸν ποιη-
τὴν καὶ τὸν πολιτικὸν ἄνδρα. Ἐπειδὴ ἔμως ὁ πολι-
τικὸς ἀνὴρ εἶναι παρ' αὐτῷ τοῦ ποιητοῦ ἀντανάκλα-
σις, διὰ τοῦτο ἀνάγκη αὐτὸς πρῶτον νὰ ὀρισθῇ.

Ἡ ἐφ' ἡμῶν ποίησις δὲν ὁμοιάζει τὴν ἀρχαίαν ποί-
ησιν. Δὲν εἶναι πλέον τῶν Χαρίτων ἡ μία, εἰς ἣν τῶν
Ἀθηναίων ἡ λαμπρὰ εὐφυΐα προσέεφερε στεφάνους, ἀλλ'
εἶναι φάσμα ὠριώμενον, καὶ κροταλλίζον τὰ γυμνά του
ὅστ' αὐτὸ τοῦ χαίνοντος στομίου τῶν τάφων.

Ὁ Κ. Λαμαρτίνος φαίνεται ὡς νὰ κατησώτευσεν
δλην του τὴν ψυχὴν εἰς τὰς πρώτας Μελέτας του.
Τότε τὸν ἠκούομεν ἄδοντα, καὶ ἡ Νεάπολις, ἡ πόλις
τῶν ἡδονῶν, μᾶς ἐπεφαίνετο ἐν τοῖς στίχοις του, καὶ
αἱ ὠραῖαι παραλῖαι τῆς Ἰταλίας, καὶ αἱ τερπνότα-
ται νῆσοί της, καὶ αἱ ἡδὺ πνέουσαι αὐραὶ της, καὶ
τὰ χαῦνα ἔρωτος μινυρίσματα, καὶ οἱ ὑπόκωφοι τό-
νοι οἱ ἐκ τῶν χορδῶν του ἀπολειβόμενοι, μᾶς ἐδύθι-
ζον εἰς βαρυθυμίαν μελαγχολικὴν καὶ ἀόριστον. Καὶ
ἡ ποίησίς του, οὔτε μὲν ὡς ἡ ἀρχαιότης ἦν καθα-

ρὰ, οὔτε ὡς ὁ χριστιανισμὸς αὐστηρὰ, οὔτε ὡς ὁ αἰὼν
θετικὴ ἦν ἔμως ποίησις περιπαθῆς καὶ βρεμβώδης,
θέλγουσα ὡς ἡ παριπταμένη σκιά, ὡς τὸ κελαρύζον
κῦμα, ἡ μειδιῶσα παρθένος ἡ ἡ στενάζουσα λύρα.

Ἄν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὑπῆρχεν ὀλίγη ἐπικρίσις φι-
λολογικὴ, ὁ Κ. Λαμαρτίνος, ἔστις ἡξευρε νὰ γράφῃ

ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΣ.

ἤθελε διδαχθῇ καὶ νὰ συλλογίζηται. Ἀλλ' ἐξ ἑναν-
τίας τὸν κατεθώπευσαν, τὸν κατεκολάκευσαν, τὸν ἐ-
ξώγγωσαν, τὸν διέφθειραν, καὶ τὸν διαφθεύουσιν ἀ-
κόμη καὶ μέχρι τοῦδε, ὥστε ὅσα τὴν σήμερον γρά-
φει, οὔτε ᾧδαι εἶναι οὔτε ἔλεγοι, οὔτε γαλλικά οὔ-
τε ἀγγλικά εἶναι. Ἀλλὰ συγκρούει τὰς λέξεις, κα-
ταστρέφει τὸν γραμματικὸν σύνδεσμον καὶ τὴν ἀρμονίαν
των, καὶ ἐπιτηδεύεται πάντοτε τὴν αὐτὴν μελωδίαν, με-
λωδίαν μονότονον, μεταχειρίζεται ἐν χρῶμα πάντοτε, τὸ
κυανοῦν χρῶμα, τὸ κυανοῦν τοῦ ὀφθαλμοῦ, τὸ κυ-
ανοῦν τὸ στερεώματος, τὸ κυανοῦν τῆς θαλάσσης, τὸ
κυανοῦν τοῦ πτώματος, κυανᾶ, πανταχοῦ κυανᾶ. Ἐ-
πειτα ἐκλέγει ἐπιτάφιον λίθον, τὸν στρέφει, τὸν με-
ταστρέφει, τὸν καταμετρεῖ, τὸν τετραγωνίζει, ζωγρα-
φεῖ καὶ χρωματίζει τὸ ἀφανέστερον παραφύεμενον
χόρτον, περιγράφει ἐν πρὸς ἐν ὅλα τὰ φύλλα τῆς
σκιαζούσης αὐτὸν κυπαρίσσου, καὶ μετὰ ταῦτα κατα-
τρίβει τὸν λίθον διὰ τῆς ἐπαφῆς, διὰ τῶν στεναγμῶν,
διὰ τῶν δακρῶν του. Ἐπὶ τοῦ ὠροδείκτου του με-
τρεῖ τὸν σφιγμὸν τοῦ ἐκπνέοντος. Ἀποθανόντα δὲ, τὸν
ἀναλαμβάνει πάλιν, κατατέμνει τὰς σάρκας του, τρί-
ζει τὰ ὅσ' αὐτοῦ, τρυπανίζει τὸν μυελλὸν του. Δὲν
εἶναι τοῦτο ἀλγηδὼν ἀνατόμου μᾶλλον ἢ θλίψις ποιη-
τοῦ, θλίψις ἀληθοῦς, φυσικὴ, ἐγκάρδιος καὶ βαθεῖα; Ὡ!
πόσον περισσώτερον μὲ συγκινεῖ ὁ Μαλέρδος λέγων:

Τοῦ κόσμου ἦτον κάτοικος, ὅπου στενάζουσιν ὅσοι
οἱ ἐκλεκτοὶ ἐπὶ τῆς γῆς,
καὶ ῥόδον αὐτῇ, ἔχρην ὅσ' αὐτὴν ῥόδα ζωσι
βραχεῖαν ὥραν τῆς αὐγῆς.